

ניתן לצפות בשיעורים נוספים באתר של
מכון מאיר בכתובת: www.meirtv.co.il

בין בית שמאי לבית הלל

עיון בפרשת השבוע על פי ה"פרי צדיק"

פרי צדיק חנוכה ח'

בגמרא (שבת כא ע"ב) בית שמאי אומרים כו', מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך כו', חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין וטעמא דבית הלל כנגד הימים היוצאין וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקודש וכו'. ויש להבין שורש מחלוקת בית שמאי ובית הלל להך מאן דאמר. למה סבירא להו לבית שמאי כנגד הימים הנכנסין דוקא ובית הלל סבירא להו כנגד הימים היוצאין דוקא. אך הענין דבית שמאי ובית הלל נקראו במשנה (עדות פ"א מ"ד) אבות העולם וכן נקראו בזוהר הקדוש (ח"ג עג א) אבהו דעלמא. והיינו דהלל היה מסטרא דרחמי דרגא דאברהם ושמאי היה מסטרא דדינא גבורה דרגא דיצחק כמו שאמרו ברעיא מהימנא (שם רמא א) וכן כתב האריז"ל שלעתיד יהיה ההלכה כבית שמאי. והוא על פי מה שאמרו רבותינו ז"ל שבתחלה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין. ואחר כך שיתף הקב"ה מדת הרחמים למידת הדין כמו שנאמר ביום עשות הוי"ה אלהים. ושם כתיב בהבראם ונדרש (בראשית רבה פ"ב ובזוהר הקדוש) באברהם וזהו עולם חסד יבנה ואיתא (שם פ' יד) שהיה אברהם ראוי להבראות קודם אדם הראשון אלא אמר הקב"ה כו', אני בורא את האדם תחלה שאם יקלקל יבא אברהם ויתקן תחתיו. ועל כן בעולם הזה שמתנהג על פי ההנהגה שהקדים השם יתברך מדת הרחמים למדת הדין הלכה כבית הלל. אבל לעתיד כשיתוקן כל הפגם של הנחש. ויהיה כמו שעלה במחשבה. עשה האלקים את האדם ישר. ויוכל העולם להתנהג במדת הדין יהיה ההלכה כבית שמאי. וכן עם צדיקים הקב"ה מודקדק אפילו כחוט השערה שנאמר וסביביו נשערה מאד (כמו שאמרו בבא קמא נ.). שהם יוכלו להתנהג כפי המחשבה וכן יעקב אבינו ע"ה שהיה כאדם הראשון קודם הקלקול כמו שאמרו כמה פעמים. כתיב ביה והיה ה' לי לאלהים שרצה להתנהג על פי מדת הדין. וזהו שנאמר לי לאלהים דייקא. וזה הענין שבמשנה הוזכרו תמיד בית שמאי קודם לבית הלל ומכל מקום הלכה כבית הלל. ... והוא שבאמת השם יתברך מצדו ברא נפשות האבות שהם מדות הקדושים חסד וגבורה ומדותיהם אהבה ויראה ומצד השם יתברך הסדר בחינת אברהם ואחר כך בחינת יצחק. דאברהם

ששורש מדתו האהבה כמו שנאמר אברהם אוהבי ומצד האהבה בא הזריזות במצות עשה. ויצחק שמדתו פחד יצחק היראה ומצדה בא הזהירות במצות לא תעשה וכמו שאמרנו מהירושלמי (ונתבאר פ' חיי מאמר ז) והסדר מצד השם יתברך אנכי ואחר כך לא יהיה שהשם יתברך משפיע קדושה ודברי תורה ללב חכם לימינו ועל ידי זה נעקר הרע מלב כסיל לשמאלו וכמו שאמרו (שיר השירים רבה פ' ישקני) שבשעה ששמעו דיבור אנכי נתקע תלמוד תורה בלבם ובשעה ששמעו דיבור לא יהיה נעקר יצר הרע מלבם. דאנכי שורש כל המצות עשה והדברי תורה. ולא יהיה שורש המצות לא תעשה. ולכן מצד השם יתברך הסדר נפש אברהם ואחר כך יצחק וכן יצאה בת קול הלכה כבית הלל שהם דרגא דאברהם. אבל מצד האדם הסדר סור מרע ואחר כך ועשה טוב. שלזכות לדברי תורה צריך שיוקדם היראה להיות סור מרע שהוא מדת יצחק אבינו ע"ה. וכן הוזכרו תמיד בית שמאי קודם לבית הלל. והנה בחנוכה יש ב' הענינים הניצוח שבא על ידי שזכו להוריק הרע מלב כסיל לשמאלו. וגם הנס שנעשה בשמן שזכו להכניס קדושה ללב חכם לימינו. ועל ידי הדלקת הנרות שזוכין שיאיר בלבם האור מהשם יתברך כמו שנאמר אל ה' ויאד לנו וכמו שאמרנו שהשם יתברך מקיים מצות זקנים ומדליק נרות חנוכה שמאיר בלב בני ישראל. וזה הענין דבית הלל כפי מדתם שהיו דרגא דאברהם. וסבירא להו שהעיקר להכניס האור ללב חכם לימינו ועל כן סבירא להו דמוסיף והולך דמעלין בקודש שכן סדר הארת האור. הולך ואור עד נכון היום. ... וזהו שאמרו מוסיף והולך כסדר הארת האור בלב שמאיר השם יתברך. ובית שמאי כפי מדתם שהיא דרגא דיצחק וסבירא להו שעיקר להוריק הרע מלב כסיל על ידי היראה אומרים פוחת והולך כנגד פרי החג שהם להוציא הניצוצין קדישין ובכל פעם פוחת והולך (כמשנ"ת סוף מאמר ב) והיינו להוריק הרע שלא יושאר רק ההשאר לציורך ישראל. וחד אמר טעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין כו', דבית הלל כפי מדתם סבירא להו דעיקר מצות חנוכה להכניס האור ללב חכם שהנצות מהרע כבר היה בכ"ד ימים שקודם. על ידי כהניך הקדושים. ועיקר נרות חנוכה לזכות לאור והסדר לזכות לאור הוא מתתא לעילא מדליק אחד ואחר כך מוסיף והולך ועל כן אמרו כנגד ימים היוצאין. מה שאין כן בית שמאי מצד מדת הדין דרגא דיצחק שהוא מדתם כמו שאמרו בזוהר